

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعْلَمُوا الْقُرْآنَ فَرَضَ عَلَيْهَا

النور الفاضل

نظم الفرائض

لفضيلة سيدنا الاستاذ العلامة مولانا محمد نور شاه قدس سره

أُمْلَأَهُ عَلَى

مولانا السيد فخر الدين احمد

المطبوع في مطبعته بركتبرج

على نقد المكتبة الخيرية الواقعة في مراد آباد

شکر نعمتہا تو چندان نعمتہا تو

اذا نکه حق است بر لاله و یاسمن کہ بشکر فیض گلشن و ابر
 میسای بیویند و نیکبت بنگو فہا و متبسم بشام جان گلچیان را
 منورہ و متہج گردانند نظر اعلیہ

حضرت محترم مولانا سید فخر الدین احمد رکن ہمالیست شاد و اب رشتیات
 اندوذا و ابر میسان انوری۔ و تخلیست بہمت افروز از گلشن شاد کشمیری
 این قلابہ لولو بائی گرا نیہا سفتہ سمط علم فرائض بملاک کتب خانہ فخریہ
 شاہی مراد آباد اہرنالی داشتہ کہ بتعمیم اشاعت فیہ خوش
 حقوق واجبہ شکر و امتنان را بجا آرند

پندیر آباد

نام مستعجبہ فخریہ شاہی مراد آباد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بشنوا از انوار علوم و جهول
بعد تجبیز و دفن و دادن زمین
ذی فروض متدبره داده
بعد از ادا دبی فروض گال
دارت مال دار فی الارحام

بعد حمد خدا و نعت رسول
مال نبود چو مستحق العین
هم پس از عزل ثلث موصی به
عقبه بعد از ادا بر و همه مال
بعد ازین دو فریق احوال منعم

موانع ارث

رق و قتل اختلاف دین و دار

مانع ارث آمدند چهار

یہ قتلے کہ بالسبب باشد مانع ارث کس نے باشد

ذومی الفروض

<p>صاحبان فرض مال و اثاث اب و جد صحیح و زوج و کوز و ان اثاث تحت و دختر و ختم فرض اب سدس دان چو بگذار سهم جد دان ہر نصیب پدر سدس سہ گیر دو چوبش شوند ساقط این ذوقے شود ز ولد زوج نہ بچ مال باید داشت</p>	<p>چار از ایشان ذکر بہشت اثاث ہم اخ خنی است اے ماجور جدہ ثابتہ زن و مادر مورث از صلب یا ز ابن ولد ولد ام یکے چہ مادہ چہ نر ثلث با استوا ہے گیرند و ز اب و ولد ابن و نیز از جد ولد ابن یا ولد چو گذاشت</p>
--	--

ورنہ نصف از برای زوج بنہ
 دخت را نصف دہ چو میت پسر
 چونکہ صلبیہ نبودا کہ ہشیار
 گر شود جمع با یکے دستہ
 اخت عینی و دخت ابوی را
 محب یا بد ز جد و ابن و اب
 ولد ابن یا چو بود ولد
 سدس مال از برائے مادر و ا
 ثلث باقی ز زوجہ و شوہر
 جدہ ثابتہ یکے یا چہند

زوجہ را ثلث بیع ایسان دہ
 ہم و ثلث از یکے فرود اگر
 ہچو صلبیہ بنت ابن انگار
 سدس باشد نصیبش اکی سرور
 حکم بنت است و بنت ابن ہما
 نیز علای اذاخ اقرب
 یا دو تن با اُخوة اکی محب
 ورنہ ثلثش سالی اکی ہشیار
 چوں یکے زال دو ماند و نیز پدر
 وارث سدس مال فرمایند

باموازة و نفی ام و چنان

پدری از پدر رسد بزبان

عصبات

عصبه که بنفشه که بالغیه

که مع الغیر آمد اے ذی خیر

ادل آں مردواں که خوشی و

بنود از جانب کدام ز سنے

پس بترتیب ارث آں مردان

فرع و اصل اند و فرع اصل خنایں

واں زنان که دوثلث نصف بند

همراه اخوة قسم بالغیه براند

همراه نیت و نیت ابن اکر جال

اخت و ارث سوم فریق بزاں

وجه ترجیح شان ز یکدیگر

احدی قرط قوت است آخر

حجب نقصان

غیر ممنوع سابق اے دانا

گاه حاجب شود دیگر کس را

چونکه مدله به اکن بود لیکن

ولدام زام بود ایمن

یا بود در عصوبت آن اقرب	یا بود قرب و اتحاد سبب
-------------------------	------------------------

النواع سهام

اسهم فرض برد و نوع بدان

نوع ثانی دوثلث و ثلث انگار

نصف ربع است ثلث اول ز آل

نیز سدس از همین ست اگر پیش

مخارج

عدد مثل فرض در واحد

و در یک نوع چند جمع شوند

نصف و نوع دوم شش باشد

ثلث اگر جمع شد بآن ثانی

بهر یک مخرج است اگر ماعد

خارج از مخرج اقل گیرند

ربع و آن خارج از و شش باشد

مخرجش بست و چارمیدانی

عول

گز نمخرج فروض بشیں شوند

عدا آن کسور کن یک جا

کسری از دسے فروزده عول کنند

خود بخود عول سے شود پیدا

رد

عکس عمل است رد چو پیش شود

گر به زوجین زیاده راند ہی

پس اگر باقی و سهام دگر

ضرب در مخرج آن سهام کنند

بعد ازین حصہ بان شو ہر وزن

دان گرفتہ کوست صاحب رد

باقی اربہر سهام دانی نیست

مخرج از خارج فرض المحبہ

فرض او شان ز مخرجش بد ہی

احد سے بد میان آن احسر

حاصل ضرب مخرج انگارند

ضرب کن در سهام ای ذوقن

حفاظ شان بایست بباقی زد

یک نسبت میان تباہن نیست

ضرب کن ای عزیز وفق سهام

باقی آن عمل بساز تمام

تصحیح

زسد سهم نسرقه چو تصحیح

ضرب کرده رؤس کن تصحیح

کل آن گر مبانیست باشد

وفق آن از موافقت باشد

در تداخل بوقت کسرای یار

حکم بچو موافقت انگار

در قند کسر در دو جا به سهام

گیر وفق رؤس و یا همه تمام

نسبت اندر رؤس دیده بساز

ضرب یک در مثال ای ممتاز

در تداخل ضرب اکثرشان

می شود و خرج سهام عیاں

در تباین از ضرب یک بدگر

ضرب حاصل باصل مسئله شمر

در توافق بود میان رؤس

ضرب وفق است در دگر مانوس

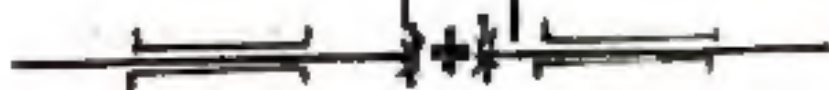
وانچه حاصل ز ضربی آید
نسبت ثالث و زیاده ازان
آنچه از اصل بود سهم گروه
وانچه یک فرق را شود حاصل

ضرب در اصل مسئلہ اش شاید
سوی مسلخ چو ثانی اسلک جان
کن بمضروب ضرب حصہ پڑود
کن بر آحاد قسمت احوال

قسمت ترکات در میان ورثہ و غمار

مال میت چو میکنی تقسیم
نسبت مال ذین با تصحیح
ضرب کن حظ ہر یک در مال
باز برو فی اصل یا کامل

بر ذوی ارث یا دہی بہ غریم
طلب دکر کن بہ بسط صحیح
یا بوقش بدین احوال
بایدت کرد قسمت حاصل

تخارج

گر کسی ارث داد مسلح نمود

برسہامیکہ وارثان و اگر

قسمت مال بایہ ت بنمود

یا قندی یا اصل اسے سرور

مناسخہ

قبل قسمت چوتھے بگذشت

پس دو تصحیح رایکے سا زند

حفظ ثانی ز مسلخ سابق

مخرج آندم فریضہ را دانی

ور تو افق میاں اکس دو بوی

پس بمضروب ضرب باید کرد

ارث اوارث وارثان شست

فرضیاتش مناسخہ خوانند

چون مبائن یہ مسلخ لاحق

عاصل ضرب اول و ثانی

ضرب کن وفق ثانی احوال

حصہ وارثان اول مرد

حرفه دیگران بمانی السید

یا بوقش ہیں مسل یا بد

ذوی الارحام

چار صنف است ذورحم بشمار

اربع از صنف اول اقرب کائن

صنف اصل گریو دیگران

صنف اصل مختلف چونتاد

کرده اول مخلوط را استر از

نوع چون بیش شد ز یک بشمار

صنف ثانی ہم این چنین باشد

ثلث نشان چمکلت برسان

فرع داصل شست فرع اصل و یا

ولد وارث است بعد ازاں

پس بارث اند معتبر اُبدان

فرع را ارث اصل باید داد

مختلف لطف را ده اسے ممتاز

پس باصل آن عدد رعایت دار

در قرابت چو متحد باشد

پس شود هر یک ز متحدان

صنف ثالث که منتهی باشد

صنف رابع که منتهی سوجب

متحد در قرابت است اگر

باقی آن گونه فهم و در بر فصل

باب و ام هم این چنین باشد

یا سوسه جده باشد ای امجد

اربع اقوی ز دیگران بشمار

مستبر کن جیات را در اصل

خشتی و حمل و مفقود

انچه نقص بود به خشتی ده

سیلغ هر دو حال حمل برابر

منرب کن حظ هر یک به گز

پنجو حمل است حکم در مفقود

چون بترتیب موت علمت نیست

بهر حمل اکثر دو بسم بن

نسبت شان دو دیدن ترانج

یا بوق و بدو زد و گستر

چون که وی کارش دیگر کس بود

گیر اینجا که وقت موت یکی هست

اضافه

از ارشاد تلامذه حضرت علامه شاه صاحب (قدس) العزیز
یعنی جناب محترم مولانا سید فخر الدین محمد صبا دامت کاتهم مشتمل بر شش ستم
تمتہ (۱)

تماثل - تماثل - تباین - توافق

نسبت دو عدد توافق بود	باقی قسمت از یک چو فرود
بیچ نبود تدافلس بشمر	تین بقین
باشد از جنس واحدی واجب	ماثل بلوچو هر دو ع

تمتہ دوم - عول

عول را یاد گیر شست مو
پس ز شش جفت و یاد افتر

الدوشش تا ہفتہ سہ اوتا

ست ہفت غول خنرست چا

تمتہ (۳) شرح صور حجب

گزوارث دیگر سہ بزبان

حجب حرمان گوجو جسد

ورب نقصان حظ رساند کہ

حجب نقصان گویندش اکر

فارے کو نصیبش حرمان است

گاہ دیگر از دیگران است

مادر اب زاب شود محروم

مادر اتم ام از د محروم

گاہ نقصان رسد از دیگر

چو دواخوة بمادر و بہ

آن کہ نقصان حظ از دیگر یافت

گاہ حرمان از د بہ دیگر یافت

جدہ با مادر و پسر چو بود

جز بکرمان بدست او بہ رسد

وہ نیا بد بسوئے نقص مگر

فرمیان گفتہ این چنین سرور

تتمہ (۴) متعلق مسئلہ جدات

چون تساوی بود میان جدات
گر زنی دخت دخترش بد
باشد آل جده از پدر جده
مادر امجد اوی ہوشن

لغو شد فرق ذوجہت بہات
بنکاج نمیرہ اش امجد
مہرا دلاد شان و سلسلہ
وقت قسمت رود بآں ہدوش

تتمہ (۵) متعلق مسئلہ بنات ابن

از دو صلیبہ نبت ابن ایجان
با ذکر نصف خطا و گسیر

اگر نہ باشد ذکر رسد بزیان
غیر شعبہ کہ ادبغم مسیر

تتمہ (۶) متعلقہ موانع ارث

بے نسب بچہ بچہ بچہ
قتل مجنون و طفل و قتل خطا

مورثے خویش را ز ارث رود
مانع ارث نیست گسیر مہا
تمام شد

اسلامی تاریخ کی پہلی کتاب

ہمارے پیغمبر ﷺ

فاضل مصنف نے اس مختصر سالہ میں ہمارے خزانے جمع کیے ہیں +
 (۱) کلہ طیبہ کی تفسیر (۱۲) اسلامی عقائد و احکام (۳) حضور ﷺ وسلم کی
 پیاری زندگی کے پیارے حالات کو ایسے طرح لکھ گئے ہیں جو اپنے طرز تحریر میں
 یقیناً بے نظیر ہیں جملے بنایت چھوٹے چھوٹے۔ ایسے آسان کہ عورت شاس شخص
 بلا تکلف مضمون سمجھ جائے (۴) یہ چیز بہت زیادہ قابل قدر ہے کہ سیرت مقدسہ
 کے ہر واقعہ کے نتائج پر بنایت دلکش انداز میں توجہ دلائی گئی ہے جس کے باعث
 سیرت مقدسہ کے مطالعہ کا اصل مقصد خود بخود ذہن نشین ہو جاتا ہے۔
 خط بنایت واضح ٹائٹل رنگین۔ تقطیع بنایت سوزوں۔ صفحات ۱۲۸ علامہ

قیمت صرف ۵ روپے اسلامی تعلیمات کا تبلیغی مرقع

یہ ایک بنایت خوبصورت نقشہ جو جس میں ان تمام امور کے متعلق جن کی انسانی
 زندگی میں ضرورت پڑتی ہے قرآن شریف کی سوا سو آیات و بکاری شریف مسلم
 شریف کی دو سو احادیث مقدسہ کا بنایت سلیس اور مستند ترجمہ بہت دلچسپ
 ترتیب سے جمع کیا گیا ہے نقشہ کے بیچ میں حضور ﷺ وسلم کے فرمان عالی بنام
 متوکل شاہ مصر کی عکسی نقل بھی ہے جو برکت کے ساتھ نقشہ کی خوبصورتی میں بھی اضافہ
 کر رہی ہے۔ آپ کمروں میں آویزاں کیجئے اور ہر وقت ہر معاملہ میں اسلام کا حکم معلوم

حضرت علامہ الاستاذ مولانا السید محمد انور شاہ صاحب
قدس سرہ کی دیگر تصانیف

العرف الثدی - تقریر جامع ترمذی للعلہ
نیل الفرقین - مسئلہ رفع یدین کے متعلق بہترین کتاب ہو۔
اسطایدین - نیل الفرقین - نیل الفرقین کے متعلق حضرت موصوف
جانب سے مفید حواشی اور اضافات کا مجموعہ
اکفای الملحدین - رد قاریہ نیت کے متعلق بہترین کتاب
خاتم النبیین - مسئلہ ختم نبوت پر جامع ترین بحث
کشف المستر عن صلوٰۃ الوتر - صلوٰۃ وتر کے متعلق بہترین بحث
مکراہنہا حدیث

ترجمہ قرآن تشریف اند حضرت شیخ الہند قدس اللہ سرہ العزیز
مع تفسیر حضرت موصوف و حضرت علامہ مولانا شبیر احمد صاحب عثمانی
شیخ الحدیث والتفسیر جامعہ اسلامیہ ڈاکھیل بمبلیو مدینہ پریس کینو
علماء ہند کا اتفاق ہو کہ اس سے بہتر مستند یا محاورہ سلیم اور مفید ترجمہ
تفسیر ہندوستان میں نہیں ہے۔
رفاعہ عام کے لکچر یہ نہایت ارزاں یعنی غیر مجلد صہ مجلد کریم کے
جملہ

مدکی اور غیر مدکی بکھاری سے ملنے کا پتہ تجارتی کتب خانہ فخریہ مدر شاہ